

АЛДЖЕРНЪН БЛЕКУУД ТАЙНО ПОКЛОННИЧЕСТВО

Превод от английски: Петър Попов, 1992

chitanka.info

Харис — търговецът на коприна, се прибираще от командировка в Южна Германия. Внезапно му хрумна да вземе планинската железница от Страсбург и да прескочи до своето някогашно училище, където не беше стъпвал повече от тридесет години. На този случаен порив на младшия съдружник от фирмата „Братя Харис“, Джон Сайлънс дължеше един от най-странните случаи в своя живот. В този момент той изкачваше с туристическа раница на гръб същите планини и от различни точки на компаса, двамата мъже в действителност се насочваха към една и съща странноприемница.

Дълбоко убеден, че тридесет години се е занимавал изцяло с изгодно купуване и продажба на коприна, училището бе оставило върху Харис отпечатъка на своето специфично влияние. Макар че това не се осъзнаваше от Харис, то ярко бе белязало неговото цялостно съществуване по-късно. Училището принадлежеше към силно религиозния живот в малка протестантска общност и баща му го беше изпратил там на петнадесетгодишна възраст, отчасти за да изучи немските изисквания за търговията с коприна, отчасти, защото там дисциплината беше строга, а от това неговия дух и тяло се нуждаеха тогава най-много.

Животът там се бе оказал изключително суров и младият Харис съответно извличаше само изгода от това, защото въпреки че телесното наказание беше непознато, съществуваше особена система за умствено и душевно поправяне. Тя караше някак си душата гордо да се изправя и я приема, докато самата поразяваше допуснатата грешка точно в корена и учеше момчето, че характера му се е прочистил и е станал по-силен, че той не е бил просто измъчван заради лично отмъщение. Това беше преди повече от тридесет години, когато Харис бе едно мечтателно и впечатлително момче на петнадесет. Сега, когато влака бавно изкачваше виещите се планински проломи, мисълта му се върна с обич към изминалото време и някои подробности отново ярко оживяха от мрака на забравата. Стори му се, че живота в онова отдалечено планинско село, защитено от суматохата на външния свят посредством любовта и вероизповеданието на благочестивото Братство, обслужващо около сто момчета от всички страни на Европа, е бил чудесен. Спомените от старите места започнаха бързо да се връщат към него. Той отново усети мириса на дългите каменни коридори, топлите облицовани с чамово дърво стаи, където знойните

летни часове на обучение бяха прекарвани с жуженето на пчелите около облените от слънчева светлина отворени прозорци и немските образи в съзнанието се бореха с мечти за английски поляни... и тогава внезапния и ужасен вик на учителя по немски език: „Харис, стани! Ти спиш!“

Той си припомни мъчителното стоене с книга в ръка, неподвижно в продължение на един час, докато коленете омекваха като восък, а главата ставаше по-тежка от гюлле. Припомни си и досадната миризма на готвено — ежедневното кисело зеле, разводненото какао всяка неделя, аромата на оскъдните порции месо, сервирани два пъти седмично на обяд. Усмихна се като помисли отново за намалените на половина дажби, които бяха наказание, че се е говорило на английски. Самият дъх на купите с мляко, горещият сладък аромат от бухналия селски хляб за закуската в шест, достигна до него с особена сила и той видя огромната столова със сто момчета в техните училищни униформи — всички сънливо ядящи в мълчание, поглъщащи грубия хляб и изгарящото мляко в ужас от звънеца, който можеше да ги прекъсне всеки момент. В дъното, където седяха учителите, той видя тесните процепи на прозорците с изглед към мамещите гори и поля отвъд тях. Това на свой ред го накара да помисли за огромната, подобна на хамбар стая на най-горния етаж, където всички спяха заедно в дървени легла и той чу в паметта си дрънченето на безпощадния звънец, който ги събуждаше през зимните утрини в пет часа и ги призоваваше в каменната умивалня, където момчета и учители заедно, след измиване набързо с ледена вода, се обличаха в пълно мълчание.

След това, мислите му се пренесоха бързо, с ясно изразени образи, към други неща и с мимолетен трепет си спомни как чувството никога да не бъдеш сам, го бе разяло и как всичко — работа, храна, сън, разходки, свободни занимания — се правеше с неговото „отделение“ от двадесет други момчета и под надзора на поне двама учители. Единствената възможна самота се състоеше в измолената половинчасова практика в подобните на килии стаи за музика и Харис се усмихна на себе си като си припомни усърдието си при обучението по цигулка.

Влакът измъчено пуфтеше през огромните борови гори, които покриват тези планини с гигантски килим от кадифе. Харис усети как

по-приятни спомени изместват лошите, припомни си с възхищение добротата на учителите, към които всички се обръщаха с „брат“ и отново се зачуди на тяхната всеотдайност да се погребат за години в такова място и единствено да го напускат за още по-тежкия живот на мисионери в най-дивите места на света. Той помисли още един път за спокойната, религиозна атмосфера надвиснала над малката горска общност като було, предпазващо я от изстрадалия свят, за живописните церемонии на Великден, Коледа и Нова Година, за многобройните празнични дни и очарователни малки фестивали. Особено впечатляващ беше празникът за Коледните подаръци, когато цялата общност се разделяше по двойки и се даваха подаръци, за направата на които минаваха цели седмици или се изразходваха спестяванията от много дни. И тогава той видя среднощната церемония в църквата за Нова Година с грейналото в амвона лице на селския проповедник, който в последната нощ от старата година виждаше в празната галерия зад площадката на органа лицата на всички, които трябваше да умрат през следващите дванадесет месеца, накрая причисляваше и себе си към тях, а в средата на самата проповед преминаваше в състояние на възвишен екстаз и избухваше в потоци от хвалебствия.

Спомените стремително прииждаха към Харис. Картината на малкото селце, живеещо своя безкористен живот под планинските върхове, търсещо енергично своя Бог и възпитаващо стотици момчета по правия път, изникна в съзнанието му с цялата сила на едно обладание. Той още един път почувствува стария загадъчен ентузиазъм — по-дълбок от морето и по-чуден от звездите — отново чу ветровете да въздишат над червените покриви при лунна светлина, чу гласовете на братята да говорят за нещо отвъд този живот, сякаш самите те го бяха изпитали с телата си. Както седеше в поклащация се влак, един призрак на неизразим копнеж премина през повяхналата му и изморена душа, разбуждайки в дълбините ѝ едно море от емоции, което той смяташе за отдавна замръзнало до неподвижност. Контрастът му причини болка — мечтателя-идеалист някога, човека на бизнеса сега — и един призрак на неземеен покой и красота, познат на душата само при размишление, нежно докосна сърцето му, раздвижвайки странно повърхността ѝ.

Харис се изтръгна от спомените и погледна навън през прозореца на купето, в което беше сам. Влакът бе отдавна минал Хорнберг и в далечината потоците падаха от варовичните скали в бяла пяна. Прикритите с гори кубета на планината се издигаха срещу небето. Беше октомври и въздухът бе хладен, пронизващ. Пушек от горящи дървета и влажен мъх се смесваха неусетно в него с нежното ухание на боровете. Отгоре, между върховете на най-високите ели, Харис видя да блещукат първите звезди и небето изглеждаше като един чист, светъл аметист, който подхождаше точно на цвета на всичките тези спомени намерили място в душата му.

Той се облегна в своя ъгъл и въздъхна. Беше корав човек и не бе изпитвал подобни чувства от години. На ръст беше едър и трябваше да има нещо много голямо, за да го раздвижи. Бе човек, в който мечтите за Бога обладаващи душата на младини, въпреки че са обляни от пяната на битката за пари, не бяха съвсем замрели, както се случва при мнозинството.

Приятна тръпка премина през него, когато влака спря с трясък на малка гара и мъжът видя името изписано с големи черни букви върху сива каменна постройка, а под надписа и метрите, сочещи надморското равнище. „Най-високата точка на линията! — възкликна той. — Колко добре си я спомням, «Зомерау» — Слънчева поляна. Следващата спирка е моята!“ Влакът започваше да се спуска надолу по хълма с включени спирачки и прекъсната пара. Харис подаде главата си от прозореца и един по един видя старите познати ориентири в здрача. Те се вираха в него подобно на мъртвешки лица в някой сън. Странни, силни чувства — полумъчителни, полуприятни — обхванаха сърцето му. „Това е описаният сив път, по който вървахме толкова често и двама братя бяха винаги по петите ни — помисли той, — и там, за Бога, е завоят през гората към «Die Galgen», каменните бесилки, на които са бесили вещиците едно време!“. Той се усмихна леко, когато влака премина покрай мястото.

„А това е горичката, където момините сълзи обсипват земята през пролетта и кълна се — той показа главата си отвън с внезапен порив, — ако това не е същата поляна където Калам — френското момче — ловеше пеперуди заедно с мен, а брат Пагел ни даде половин дажба за отклонение от пътя без разрешение и за това, че крещяхме на

родните си езици!“ И Харис отново се засмя, защото спомените се връщаха бързо, изпълвайки мислите му с живи и ясни подробности.

Влакът спря и той застана на сивата застлана с чакъл платформа като човек, който сънува. Сякаш не беше преди половин век, когато той за последен път чакаше там със завързани с въжета дървени кутии и се качи на влака за Страсбург. Връщаше се у дома след двугодишното заточение. Времето го изостави като стара дреха и той отново се почувства момче. Само дето нещата изглеждаха много по-малки, отколкото ги помнеше, изглеждаха сбръчкани и смалени, а разстоянията му се сториха с особено малки мащаби.

Мъжът се отправи по пътя към малката странноприемница, и както вървеше лицата и фигурите на бивши съученици — германци, швейцарци, италианци, французи, руснаци се изплъзнаха от мрачните гори и мълчаливо го придружиха. Те заставаха до него и отправяха питащи и тъжни погледи към очите му. Но той бе забравил техните имена. Някои от братята също дойдоха. Повечето от тях той помнеше по име: брат Ръост, брат Пагел, брат Шлиман и брат Гизин — стария проповедник, който бе видял себе си в населената от духове галерия на онези, които трябваше да умрат. Тъмната гора се разстиляше, подобно на море, което всеки момент можеше да връхлети с кадифени вълни върху сцената и да помете всички присъстващи лица. Въздухът — чудно благоухаещ, но с всеки полъх водеше и мрачен спомен...

И въпреки, че в основата на преживяването лежеше неизменната тъга, бе много интересно и съдържаеше в себе си особено лично удовлетворение. Харис ангажира стая, поръча вечеря и чувствавайки се много доволен от себе си, възнамеряваше да отиде до старото училище още същата тази вечер. То се издигаше в центъра на селото, на около четири мили разстояние през гората и сега той си припомни за първи път, че тази малка протестантска колония живееше изолирана в страна, която иначе бе католическа. Разпятия и гробници обграждаха мястото подобно на часови от воюваща армия. Отвъд площада на селото, с няколкото акра полета и зеленчукови градини, гората се изпречваше в солидни редици и отвъд края на дърветата започваше земя, управлявана от свещеници с друга вяра. Той смътно си спомни, че католиците показваха понякога известна враждебност към малкия протестантски оазис, който разцъфтяваше така спокойно и благополучно в тяхното обкръжение. Беше съвсем забравил това.

Колко дребно му се стори всичко сега, при неговия огромен жизнен опит и познаване на други страни от големия външен свят! Приличаше на връщане назад, но не от тридесет години, а от триста.

Освен Харис имаше още двама души на вечеря. Единият — брадат мъж на средна възраст, облечен в меки вълнени дрехи — седеше сам в единия край и Харис го отбягна, защото беше англичанин. Страхуваше се, че може да е тук по работа, че е възможно дори да търгува с коприна, и че вероятно би могъл да говори за това. Другият пътник беше католически свещеник. Той бе малко човече, което ядеше салатата си с нож, но така внимателно, че беше почти безобиден и вида на „дрехата“ му бе нова, което припомни стария антагонизъм. Харис спомена в разговора за обекта на своето сантиментално пътуване и свещеникът го изгледа внимателно с повдигнати вежди. Изражението на изненада и подозрение раздразниха някак си Харис. Той отнесе това към различията във вярата.

— Да — продължи търговецът на коприна, доволен че говори за спомените, изпълнили душата му, — това бе едно интересно преживяване за момче от Англия, изпратено в училище със стотици чужденци. Добре си спомням самотата и непоносимата носталгия в началото. — Той си служеше много свободно с немския език.

Свещеникът срещу него вдигна поглед от студеното телешко и картофената салата и се усмихна. Лицето му беше доброжелателно. Той спокойно обясни, че не е от тези места, но прави обиколка на енориите във Вютемберг и Баден.

— Това бе живот на строга дисциплина — добави Харис. — Ние англичаните го наричаме, както си спомням „Затворнически живот!“

Лицето на другия, по някаква необяснима причина помръкна. След кратка пауза и повече от учтивост, отколкото от желание да продължи разговора на тази тема, той каза спокойно:

— Това бе едно процъфтяващо училище в онези години, разбира се. В последствие чух... — той леко повдигна рамене и страният му поглед, почти поглед на тревога, се върна в очите му.

Изречението остана недовършено. Нещо в тона на този човек изглеждаше неоправдано за неговия слушател, в известна степен укоряващо необичайно. Но Харис се въздържа, въпреки всичко.

— Променило ли се е? — наруши мълчанието пак той. — Не мога да повярвам...

— Значи вие не сте чули? — отбеляза спокойно свещеникът, правейки жест сякаш да се прекръсти, но всъщност не успя да го довърши. — Не сте ли чул какво се случи там преди да бъде изоставено...?

Всичко беше много детинско наистина, а Харис вероятно бе преуморен и превъзбуден, но думите и държанието на свещеника му се струаха толкова обидни, толкова неизмеримо обидни, че той едва обърна внимание на заключителното изречение. Той си припомни старата мъка и стария антагонизъм и в един момент едва не изгуби самообладание.

— Глупости! — прекъсна го той с пресилен смях. — Трябва да ми простите, господине, задето ви противореча, но аз самият бях ученик там. Аз учих в това училище! Друго такова няма никъде! Не мога да повярвам, че нещо сериозно би могло да се случи, за да промени репутацията му. Всеотдайността на братята нямаше равна на себе си ...

Англичанинът внезапно млъкна осъзнавайки, че гласа му се беше повишил прекомерно и че човека от другия край на масата, би могъл да разбира немски. В същия момент той погледна и видя, че очите на непознатия бяха насочени с интерес към лицето му. Те бяха особено светли. Бяха изразителни очи и по начина, по който срещнаха неговите, те искаха да подкажат упрек и предупреждение. Цялото лице на странника, наистина правеше силно впечатление, защото това бе лице, в чието присъствие човек не можеше съзнателно да каже или направи нещо недостойно. Харис не можа да си обясни защо не се беше съобразил по-рано с неговото присъствие. Би могъл поне да се въздържа в изказванията си, защото до този момент се беше забравил. Дребният свещеник потъна в мълчание. Само веднъж се обади поглеждайки и говорейки на нисък глас, който не трябваше да бъде чул от другиго:

— Ще ви се стори различно.

След това стана и напусна масата с вежлив поклон, който се отнасяше до другите двама. След него, от другия край на масата, също се изправи фигурата, облечена във вълнен костюм и остави Харис сам със себе си.

Търговецът на коприна постоя малко в притъмнялата стая сърбайки кафето си и пушейки пура от петнадесет пфенига. Влезе

момичето, за да запали газените лампи. Харис се почувствува ядосан на себе си заради лошото си поведение, но трудно можеше да си го обясни. Най-вероятно, разсъждаваше той, бил е раздразнен от неуместната намеса на свещеника в неговите приятни спомени. По-късно щеше да потърси възможност да изглади вината си. А сега, независимо от всичко, беше твърде нетърпелив да отиде до училището. Взе бастуна, шапката си и излезе. Минавайки пред странноприемницата той видя, че свещеника и човека във вълнен костюм бяха увлечени в толкова задълбочен разговор, че почти не го забелязаха, когато премина и повдигна шапката си за поздрав. Продължи да върви забързано, спомняше си добре пътя, надяваше се да стигне навреме в селото и да поговори с някой от братята. Дори, те могат да го поканят да влезе на чаша кафе. Почувствува се сигурен, че ще бъде добре приет. Старите спомени още веднъж го завладяха напълно. Часът на връщането беше без никакво значение за него.

Минаваше седем часа и октомврийската нощ се спускаше, носейки със себе си хлад от горските дълбини. Пътят се устремяваше от полосата на железопътната линия направо към тях и само за няколко минути дърветата го погълнаха и шумът от ботушите на англичанина замря и се изгуби сред гъсто израстналите стволоче на милионите борови дървета. Беше много тъмно, един дънер трудно се различаваше от друг. Мъжът вървеше уверено и въртеше своя бастун от див чимшир. Един или два пъти задмина прибиращи се селяни и гърления поздрав „Grüss Got“, нечуван от толкова отдавна, му напомни как бързо минава времето и че в случая то нямаше никакво значение.

Нова група от образи нахлу в съзнанието му. Отново фигурите на бивши съученици се пренесоха от гората и закрачиха редом с него, шепнейки за нещо от преди много години. Едно мечтание отстъпваше лесно мястото си за друго. Той познаваше всяка извивка на пътя, всяка поляна в гората, а те от своя страна възкресяваха забравените асоциации към друг живот. Човекът изпитваше силно удоволствие от всичко това.

Продължи да крачи напред. Небето бе посипано със златен прах, докато луната изгря и тогава лек сребърен вятър тихо повя между земята и звездите. Харис видя как върховете на боровете се поклащат и ги чу да шепнат, когато вятърът насочи техните иглички към светлината. Планинският въздух бе неопируемо приятен. Пътят

блестеше като разпенена река сред мрака. Бели нощни пеперуди прелитаха тук-там по пътя му подобно на забравени мисли и стотици ухания го посрещаха от горските дълбини отвъд годините.

Тогава, когато най-малко очакваше, дърветата внезапно се разтвориха от двете му страни и той застана пред селото. Закрачи побързо. Там се виждаха познатите очертания на къщите, покрити със сребърен воал, издигаха се дърветата на малкия централен площад с чешмата и малките зелени полянки. Неясно се извисяваше сградата на църквата съвсем близо до пансиона на Братството и точно зад тях, силуетно устремена към небето, той с внезапен трепет видя огромната училищна постройка, обградена подобно на замък от тъмни сенки под лунната светлина. Тя стоеше непоклатима и тържествена, за да го посрещне след едно забвение на повече от четвърт век.

Той премина бързо по безлюдната селска улица и се спря под самата училищна сянка, вирайки се в стените, които някога го бяха държали като затворник цели две години — две непрекъснати години на дисциплина и носталгия.

Спомени и емоции нахлуха в съзнанието му, защото най-живите чувства от неговата младост фокусираха към това място, че тук той за първи път бе започнал да живее и учи за човешките стойности. Никакъв шум от стъпки не нарушаваше тишината, въпреки че тук-там от прозорците на селските къщи блещукаха светлини. Когато погледна нагоре към високите стени на училището, той лесно си представи добре познатите лица да се струпват, за да го поздравят край затворените прозорци, които в действителност само отразяваха лунната светлина и проблясъка на звездите.

Това значи, беше старата училищна постройка, изправена като квадрат срещу света, със затворените си прозорци, със своя висок керемиден покрив и щръкналите като черни показалци гръмоотводи от четирите ѝ страни. Той стоя и гледа дълго време. След това отново дойде на себе си и разбра за своя радост, че една светлина още блещукаше в учителската стая.

Отби се от пътя и премина през вратата на оградата. Изкачи дванадесетте каменни стъпала и застана срещу черната дървена врата с тежките железни пръчки, врата, която той някога презираше и от която се боеше с омразата и страстта на една държана в клетка душа, но сега я гледаше нежно с нещо като момчешки възторг. Почти дръзко

дръпна въжето и заслуша с трепетно вълнение дрънченето на камбаната дълбоко вътре в постройката. Отдавна забравеният звук върна миналото пред него с такъв жив усет за реалност, че той действително потрепери. Беше като вълшебният звънец в приказката, който разтваря завесата на времето и призовава действащите лица от мрачния свят на мъртвите. Никога не беше се чувствувал толкова сантиментален в своя живот. Сякаш отново беше млад.

„Ще опитам още веднъж!“ — помисли той след дълга пауза, хващайки желязното въже за камбаната. И тъкмо щеше да го дръпне, когато стъпки проехтяха в каменния коридор вътре и огромната врата бавно се отвори.

Висок човек с твърде строго изражение на лицето застана мълчаливо пред него.

— Трябва да се извиня, малко е късно — започна Харис малко високопарно, — но аз съм един отдавнашен ученик. Току-що пристигнах и наистина не можах да се въздържа. — Сега неговият немски сякаш не беше така цветущ както обикновено. — Моят интерес е толкова голям! Учих тук през седемдесета.

Другият отвори широко вратата и веднага му се поклони с усмивка на истинско гостоприемство.

— Аз съм брат Калкман — каза спокойно той с плътен глас. — Самият аз бях възпитател тук почти през същото време. Винаги, когато посрещам бивши ученици, удоволствието е голямо. — Той го погледна проницателно за няколко секунди и след това добави: — Мисля също, че е чудесно, задето сте дошъл, толкова чудесно!

— За мен е голямо удоволствие! — отвърна Харис очарован от посрещането.

Осветеният от слаба светлина коридор, покритият със сив камък под и познатият звук на немски глас, кълтящ в него със специфичната интонация, която братята винаги използваша при говорене, всичко това го пренесе и физически в призрачната атмосфера на отдавна забравени дни. Той пристъпи радостен в сградата и вратата се затвори с познатия тътен, който допълни възстановяването на миналото. Почти почувства старото усещане за затворничество, за болезнена носталгия, за това, че е изгубил свободата си. Харис неволно въздъхна и се обърна към своя домакин, който му отвърна с лека усмивка и след това го поведе надолу по коридора.

— Момчетата се оттеглиха — обясни той — и както си спомняте, ние тук си лягаме рано. Но поне вие ще се присъедините към нас за малко и ще изпитате удоволствието от чаша кафе. — Това беше точно онова, на което търговеца на коприна се бе надявал. Той прие с готовност, която възнамеряваше да съчетае с любезността. — А утре — продължи братът, — вие трябва да дойдете и да прекарате целия ден с нас. Може дори да намерите познати, тъй като няколко ученика от ваше време се завърнаха тук като учители.

За миг в очите на човека се появи странно изражение, което накара посетителя да се изплаши. Но то изчезна така бързо, както и бе дошло. Беше невъзможно да бъде определено. Харис се убеди вътрешно, че това бе ефекта от сянката на лампата от стената, покрай която те току-що бяха минали. Той го отхвърли от мислите си.

— Много сте мил — каза любезно търговецът. — За мен вероятно, удоволствието, че виждам отново това място, е по-голямо. Ах! — той внезапно спря пред една врата, на която горната половина беше от стъкло и погледна вътре. — Сигурно там е една от стаите за музика, където аз се упражнявах да свиря на цигулка. Как си спомням след всичките тези години!

Брат Калкман спря снизходително усмихвайки се, за да позволи на госта си да разгледа.

— Още ли имате оркестър на момчетата? Спомням си, че свирех втора цигулка в него. Брат Шлиман водеше с пианото. Боже мой, още го виждам с неговата дълга коса... — Той внезапно спря. Отново странното мрачно изражение премина през суровото лице на неговия придружител. За един миг то му се стори особено познато.

— Все още поддържаме ученическия оркестър — каза той, — но брат Шлиман, съжалявам, че го казвам... — Той се поколеба за един момент и след това добави: — Брат Шлиман е мъртъв.

— Наистина, наистина — каза бързо Харис. — Съжалявам, че го чувам! — Усети слабо чувство на тъга, но дали то бе породено от новината за смъртта на неговия стар учител по музика или от нещо друго, той не можа ясно да определи. Погледна надолу по коридора, който се губеше сред мрака. На улицата и в селото всичко му изглеждаше много по-малко от това, което помнеше, но тук, вътре в училищната постройка, всичко му се струваше толкова голямо. Коридорът беше по-висок и по-дълъг, по-просторен и широк,

отколкото мислената представа, която беше запазил за него. Мислите му заскитаха мечтателно.

Харис вдигна поглед и видя как лицето на брата го наблюдаваше с усмивка на търпеливо снизхождение.

— Вашите спомени ви обладават — внимателно отбеляза той и мрачният поглед премина в нещо почти съжалително.

— Прав сте! — отвърна човекът на коприната. — Наистина ме обладават. Това бе най-чудният период от целия ми живот, в известен смисъл. На времето го мразех... — Той се поколеба, не желаше да нарани чувствата на брата.

— Според английските представи режимът тук изглеждаше строг, разбира се — каза другият убедително и продължи да го гледа.

— Да, отчасти е това и отчасти неспирната носталгия и самотата, която идваше от това, никога да не бъдеш истински сам. В английските училища момчетата се ползват от особена свобода, нали знаете.

Той видя, че брат Калкман слушаше внимателно.

— Но това ми донесе едно чувство, което никога не съм губил напълно — продължи той смутено. — И аз съм благодарен за това!

— А, така значи!

— Постоянната вътрешна болка ме хвърли стремглаво във вашия религиозен живот, така че цялата енергия на моето съществуване беше отдадена в търсенето на по-дълбоко удовлетворение! Истинско място на покой за душата! През двете години прекарани тук, аз копнеех за Бога по момчешки така, както вероятно за нищо друго досега. Още повече, никога не съм губил изцяло онова чувство за покой и вътрешна радост, които придружаваха моето търсене. Не мога никога напълно да забравя това училище и основните неща, на които то ме научи!

Той спря в края на дългото си изказване и кратко мълчание настъпи между тях. Страхуваше се, че е казал твърде много или се е изразил неправилно на чуждия език. Когато брат Калкман постави ръка върху рамото му, той несъзнателно потръпна.

— Така че моите спомени, вероятно, ме обладават твърде силно! — добави той сякаш се извиняваше. — И този дълъг коридор, тези стаи, онази обкована и мрачна външна врата, всички те докосват струни, които... които... — Неговият немски му изневери и той погледна събеседника си с една пояснителна усмивка и жест. Но

братът беше свалил ръката си и стоеше с гръб към него, гледайки към дъното на коридора.

— Естествено, естествено е така — каза той прибързано без да се обръща. — Ние всички ще ви разберем. — После бързо се обърна и Харис видя, че лицето му внезапно се беше променило и станало неприятно мрачно. Може би това се дължеше само на играещите сенки от проклетите газени лампи на стената, защото мрачното изражение моментално изчезна, когато те продължиха да вървят надолу по коридора. Но англичанинът някак си остана с впечатлението, че е казал нещо обидно, нещо което не беше съвсем по вкуса на другия. Те спряха пред вратата на учителската стая. Харис осъзна, че беше късно, и че вероятно е говорил твърде дълго. Направи опит да си замине, но неговия придружител не искаше и да чуе за това.

— Трябва да изпием чаша кафе с нас! — твърдо каза той, сякаш наистина го желаше. — Моите колеги ще бъдат очаровани да ви видят. Някои от тях вероятно ще си спомнят за вас.

Звукът от гласовете се чу приятно през вратата, гласове на говорещи заедно мъже. Брат Калкман натисна дръжката и те влязоха в стая, обляна от светлина и пълна с хора.

— А, но вашето име? — прошепна той, навеждайки се надолу, за да долови отговора. — Още не сте ми казал името си.

— Харис! — каза англичанинът бързо. Почувствува се нервен когато прекриваше прага, но отдаде моментното безпокойство на факта, че нарушаваше най-строгото правило на цялото заведение, което означаваше най-тежко наказание. Забраняваше се на момчетата да се приближават до тази „светая-светих“, където учителите си почиваха за кратко време.

— А, да, разбира се — Харис! — повтори другият сякаш си го спомняше. — Влезте, хер Харис, влезте моля! Вашето посещение ще бъде високо оценено. Наистина е много хубаво, много хубаво, че сте дошъл тук при нас!

Вратата се затвори след тях и във внезапната светлина, която замрежи погледа му за миг, това многословие убягна от вниманието му. Той чу гласа на брат Калкман да го представя. „Братът говори много високо, ненужно, абсурдно високо“ — помисли Харис.

— Братя — обяви Калкман, — за мен е удоволствие и привилегия да ви представя хер Харис от Англия. Той току-що е

пристигнал, за да ни направи едно малко посещение, и аз вече му изказах от името на всички нас задоволството ни, че той е тук. Той бе, както си спомняте, ученик през седемдесета година.

Това беше много формално, много немско представяне, но Харис го хареса. То го накара да се почувства важен и оцени такта, който го направи почти да изглежда, че е бил очакван.

Черните форми се изправиха и поклониха. Харис също се поклони. Калкман също. Стаята се изпълни от движещи се фигури. Светлината заслепяваше след сумрака на коридора. Във въздуха имаше гъст дим от пури. Гостът зае стола, който му беше предложен между двама от братята и седна, усещайки смътно, че възприятията му не бяха ясни и точни както обикновено. Почувствува се леко замаян, магията на миналото силно го завладя, обърквайки непосредственото настояще и смалявайки всичко необичайно до измеренията на миналото. Струваше му се, че преминава под господството на едно особено настроение, пълна репродукция на всички настроения от забравеното му юношество. След малко се съвзе с рязко усилие и се включи в разговора, който бе започнал да жужи около него. Още повече, влезе в него с истинско удоволствие, тъй като братята, имаше вероятно една дузина от тях в малката стая, се отнасяха към него с чаровно държание, което бързо го накара да се почувства един от тях. Това отново бе върховно удоволствие за него. Почувствува, че е излязъл от алчния, вулгарен, егоистичен свят на коприната, пазарите и печалбите, че е навлязъл в по-чиста атмосфера, където духовните идеали бяха първостепенни и живота е семпъл и предан. Всичко това го омайваше неизразимо и той осъзна, в известен смисъл, деградацията на многогодишното си срастване с бизнеса. Тази чиста атмосфера под звездите, където хората мислеха само за своите души и за душите, на другите, беше много изтънчена за света, с който той бе свързан сега. Откри, че прави сравнения със своето собствено неизгодно положение, сравнения с мистичния малък мечтател, който беше напуснал преди тридесет години суровия покой на тази всеотдайна общност и светския човек, какъвто той бе станал след това. Контрастът го накара да изтръпне със силно съжаление и нещо подобно на себепрезрение.

Той огледа другите лица наблюдаващи го през тютюневия дим, спомняше си така добре този остър пушек от пура. Колко устремени

бяха те, колко силни, спокойни, озарени от благородството на велики цели и неегоистични подбуди. Един или двама от тях, той погледна по особен начин. Почти не разбираше защо. Те силно го привличаха. В тях имаше нещо толкова непреклонно и безкомпромисно и също нещо странно, крайно познато, което просто му се изплъзваше. Но когато техните очи срещнеха неговите, те изразяваха неоспоримо гостоприемство. Някои излъчваха и нещо повече, някакво смутено възхищение. Така си мислеше той. Нещо между уважението и снизхождението. Тази нотка на уважение в лицата на всички ласкаеше силно самолюбието му.

Сервирано бе кафе, направено от чернокосия брат, който седеше в ъгъла до пианото и имаше изявена прилика с брат Шлиман — музикалния директор от преди тридесет години. Харис размени поклони с него, когато вземаше чашата от белите му ръце, забелязвайки че те бяха като ръцете на жена. Той запали пура предложена от съседа му, с когото говореше с увлечение, и който на светлината на запалената клечка кибрит му напомни внезапно за брат Пагел — неговия бивш класен наставник.

— Колко много прилики виждам или си въобразявам! Това наистина е много интересно!

— Да! — отговори другият, вглеждайки се в Харис през чашата си с кафе. — Обаянието на това място е удивително силно! Добре разбирам защо старите лица отново изплуват в съзнанието ви, дотолкова, че изключват вероятно и нас самите.

И двамата се засмяха весело. Бе успокояващо, че разбираха и оценяваха настроението на госта. Продължиха да разговарят за планинското селце, неговата изолираност, неговата отдалеченост от светския живот, за това, че е особено подходящо място за размишление и религиозни обреди.

— И вашето връщане тук, хер Харис, зарадва толкова много всички нас! — включи се в разговора братът вляво от него. — Ние ви ценим най-високо за това. Ние ви почитаме за това!

Харис направи жест на възражение.

— Страхувам се, от моя страна, че това е само едно силно егоистично удоволствие! — каза той с леко подмазване.

— Не всеки би имал куража! — добави човекът, който приличаше на брат Пагел.

— Имате предвид — каза Харис леко объркан, — смущаващите спомени...

Брат Пагел го изгледа втренчено, с очевидно възхищение и респект.

— Имам предвид, че повечето хора държат толкова силно на живота и могат да отделят толкова малко за своята вяра — каза сериозно той.

Англичанинът се почувства леко неудобно. Тези достойни мъже наистина преувеличаваха неговото сантиментално пътуване. Освен това, разговорът ставаше малко непонятен за него. Той едва успяваше да го следи.

— Светският живот все още има някакви прелести за мен — отвърна той усмихнато. Сякаш искаше да покаже, че все още не бе достигнал напълно до пределите на светостта.

— Въпреки всичко, ние трябва да ви почетом за доброволното ви идване тук! — каза братът вляво. — Без никакви условия!

Последва пауза и търговецът на коприна се почувства облекчен, когато разговора прие по-общ характер, макар че забеляза, че той никога не се отклоняваше много от неговото посещение и прекрасното разположение на самотното селце, в което мъжете желяеха да развият своята духовна мощ и осъществяват ритуалите на висше богослужение. Присъединиха се и други, правейки му комплименти за доброто познаване на езика, карайки го да се чувства крайно свободно и същевременно малко неудобно от прекомерното им възхищение. Освен всичко, това сантиментално пътуване беше дребна работа за него.

Времето бързо течеше. Кафето беше превъзходно, пурите меки и той ги обичаше заради техния аромат на орехи. Накрая, страхувайки се да не злоупотреби с гостоприемството, той се изправи неохотно, за да си тръгне. Но братята не искаха и да чуят за това. Не се случваше често бивш ученик да ги посети по такъв прост, непринуден начин. Нощта беше пред тях. Ако се наложеше те биха дори му намерили едно ъгълче в огромната спалня горе. Беше лесно убеден да остане още малко. По някакъв начин беше станал център на малката компания. Почувства се поласкан, почетен.

— И вероятно брат Шлиман ще ни изсвири нещо сега!

Говореше Калкман и Харис видимо потрепери, когато чу името и видя как чернокосият човек до пианото се обърна с усмивка. Защото Шлиман бе името на неговия отдавнашен музикален директор, който беше мъртъв. Би ли могло това да бъде неговият син? Те така силно си приличаха.

— Ако брат Майер не е сложил своята Амати да спи, аз ще му акомпанирам! — предложи музикантът и отправи поглед към един човек, когото Харис още не беше забелязал. Сега той видя, че този мъж беше самото копие на бивш негов учител.

Майер се изправи и се извини с лек поклон и англичанинът бързо забеляза, че той имаше странни движения, сякаш врата му беше свързан с тялото посредством изкуствен прешлен точно под яката и се страхуваше, че може да се счупи. Майер и преди имаше такива непривични жестове. Харис си спомни как момчетата го имитираха.

Гостът внимателно разгледа лицата на всички и чувствуваше как някакъв тих, невидим процес променяше всичко около него. Всички лица му се струваха особено познати. Пагел — братът с когото беше говорил, бе разбира се копие на Пагел — бившият му класен наставник. И Калкман, той забелязваше това за първи път, беше същия брат-близък на друг учител, чието име беше съвсем забравил, но когото той безкрайно ненавиждаше едно време. И, през тютюневия дим, взирайки се в него от ъглите на стаята, той видя, че всичките братя около него приличаха изцяло на онези, които той бе познавал и, с които бе живял толкова отдавна: Рост, Флухайм, Майнерт, Гизин.

Взираше се отново, още по-разтревожен и навсякъде виждаше или си въобразяваше, че вижда, странна прилика, призрочно подобие. Нещо повече. Виждаше същите лица отпреди много години. Във всичко това имаше нещо необичайно, нещо не съвсем наред, нещо, което го накара да се почувства неловко. Той се развълнува душевно и в действителност, силно издишаше пушека пред очите си и за свое голямо учудване видя, че всички погледи бяха приковани в него. Те го наблюдаваха.

Това накара Харис да се съвземе. Като англичанин и чужденец, той не желаше да бъде груб или да направи нещо глупаво и да привлече вниманието като развали хармонията на вечерта. Той беше гост и при това привилегирован. Освен това, музиката вече звучеше. Дългите бели пръсти на брат Шлиман милваха клавишите не без

успех. Отпусна се в стола си и запуши с притворени очи, които въпреки това виждаха всичко. Страхът вече се бе загнездил в неговото същество и независещо от него, започна да се усилва. Както град, разположен на река, дълбоко във вътрешността си усеща въздействието на далечното море, така и той осъзна, че мощните сили отвъд предела на неговите познания, се бяха устремили към душата му в тази запушена малка стая. Започна да се чувства крайно неудобно. Музиката изпълваше въздуха и съзнанието му започна да се прояснява. Като повдигнат воал там се издигна нещо, което дотогава бе затъмнявало зрението му. Думите на свещеника в странноприемницата на гарата пробляснаха неканени в съзнанието му: „Ще ви се стори различно.“ И също, въпреки че не можеше да каже защо, той видя мислено изразителните очи на другия гост на масата за вечеря — човека, който беше дочул разговора и по-късно беше влязъл в сериозен диалог със свещеника. Харис извади часовника си и хвърли бърз поглед. Беше станало единадесет часа.

Шлиман, междувременно изцяло погълнат от своята музика, свиреше тържествена мелодия. Пианото звучеше чудесно. Силата на една голяма убеденост, простотата на велико изкуство — животворно духовно послание на една душа намерила себе си, всичко това бе в хармония. Но въпреки това, музиката му можеше да бъде само определена като нечиста — жестоко и дяволски нечиста. И самото произведение, което Харис не можа да оприличи с нещо познато, сигурно беше музиката от някоя литургия — всеобхватна, величествена, мрачна. Тя преминаваше през задимената стая като нещо могъщо и същевременно дълбоко интимно. Оставяше върху лицата около него белега на огромните сили, на които тя беше изразявания със звуци символ. Израженията на лицата около него станаха мрачни и в тях пролича замисъл, пролича някаква цел. Търговецът внезапно си припомни лицето на брат Калкман в коридора по-рано през вечерта. Тайните подбуди на техните души се изписаха в очите им, по устните и челата им като изложените на показ черни знамена на сборище от злочестни и пропаднали същества. Демони! Това бе ужасната дума, която проблясна в мисълта му като огнена лента.

Когато това внезапно разкритие се стовари върху него, Харис за един миг загуби самоконтрол. Без да чака да обмисли и прецени своето необикновено впечатление, той направи нещо много глупаво, но и

много естествено. Почувствал непреодолим подтик към някакво действие, той скочи на крака и извика! За свое голямо учудване стоеше прав и пищеше силно!

Но никой не помръдна. Никой, очевидно, не обърна и най-малко внимание на неговото абсурдно необуздало държание. Сякаш никой освен него не бе чул писъка, сякаш музиката го бе удавила и погълнала, и въпреки всичко, той вероятно не бе извикал толкова високо, колкото си въобразяваше, ако въобще беше викал. Тогава, както гледаше неподвижните, мрачни лица пред себе си, нещо пронизващо студено премина през неговото същество, докосвайки направо душата му. Всички емоции се охладиха внезапно, напусчайки го като отстъпващите води на отлива. Той седна отново засрамен, унижен, ядосан на себе си, че се е държал като глупак и малко момче. А музиката продължаваше да излиза под белите, подобни на змии пръсти на брат Шлиман, както отровеното вино може да изтича от причудливо очертаните гърла на древни фиали.

И заедно с останалите, Харис жадно отпи от него!

Мъчейки се да повярва, че е бил жертва на някакво илюзорно възприятие, той с голямо усилие сдържа чувствата си.

В този момент музиката прекъсна и всеки започна да аплодира, да влиза веднага в разговор, да се смее и разменя мястото си, отправяйки комплименти към изпълнителя. Всеки се държеше съвсем естествено сякаш нищо нередно не се беше случило. Лицата станаха нормални отново. Братята се струпаха около своя гост и той се включи в разговора, дори сам благодари на даровития музикант. Но в същото време той усети, че отстъпва към вратата, все по-близо и по-близо. Той беше сменил мястото си, когато беше възможно и се бе присъединил към групите, които стояха най-близо до спасителния изход.

— Трябва да благодаря на всички ви хиляди пъти за този малък прием и голямото удоволствие, най-голямата чест, която ми оказахте! — започна най-сетне решително той. — Но се страхувам, че отдавна вече съм злоупотребил с вашето гостоприемство. Още повече, трябва и да извървя известно разстояние до моята странноприемница.

Хор от гласове посрещна тези думи. Те не искаха и да чуят за неговото заминаване. Решиха, че може да похапне нещо подкрепително преди това. Извадиха селски хляб от един шкаф, наденица, ръжен хляб и всички отново започнаха да разговарят и ядат.

Направено бе още кафе, запалиха се нови пури и брат Майер извади цигулката си. Започна леко да я настройва.

— Горے винаги има легло, ако хер Харис желае да го приеме — каза един от тях.

— А сега е трудно да се намери изхода, защото всичките врати са заключени — засмя се високо друг.

— Нека приемаме нашите малки удоволствия такива, каквито са! — извика трети. — Брат Харис ще разбере колко оценяваме оказаната чест с това негово последно посещение.

Всички се смееха, сякаш вежливостта на техните думи беше само формална и прикриваше леко, съвсем леко, едно съвсем различно значение.

— А приближава и полунощ! — добави брат Калкман с очарователна усмивка, но с глас, който звучеше на англичанина като скърцането на железни панти.

Немският, на който те говореха, му се струваше все по-труден и по-труден за разбиране. Той забеляза, че го нарекоха „брат“, считайки го за един от своите.

И тогава внезапно, в Харис пробляснаха по-ясни възприятия. Тръпки го побиха, когато разбра, че те досега тълкуваха грубо всичко, което бяха казали. Бяха говорили за красотата на това място, неговата изолираност и отдалеченост от света, за това, че е особено подходящо за някои видове духовно развитие и богослужение. С тези думи те имаха предвид нещо съвсем различно. Техните духовни сили, тяхното желание за самота, тяхната страст към вероизповеданието не бяха онези сили, самота или богослужение, които той имаше предвид и разбираше. Той играеше роля в някакъв ужасен маскарад. Беше между хора, които прикриваха съществуването си с религия, с цел да преследват своите истински намерения, невидяни от хората.

Какво означаваше всичко това? Как бе сгрешил в такава двусмислена ситуация? Беше ли въобще сгрешил? Не беше ли подведен в нея? Мислите му ставаха страшно объркани и неговата самоувереност започваше да изчезва. „И защо — отново помисли той — всичките бяха толкова впечатлени от факта на неговото посещение в старото му училище? На какво в този обикновен акт се възхищаваха и учудваха толкова? Защо наблегнаха толкова силно на това, че е имал

смелостта да дойде, толкова доброволно, без никакви условия, както се беше изразил с такова подигравателно преувеличаване един от тях?“

Сърцето му се сви в силен страх и той не намери отговор на нито един от тези въпроси. Едно нещо вече разбра съвсем ясно: тяхната цел беше да го задържат тук! Те не възнамеряваха да го пускат. И от този момент той разбра, че бяха злокобни, застрашителни, и което щеше да открие по-късно — опасни за него, опасни за живота му. Изречението, което беше употребил един от тях преди миг ..., „това негово ПОСЛЕДНО посещение“, застана с огнени букви пред погледа му.

Харис не беше човек на действието и през цялата си кариера не бе разбрал какво значеше човек да бъде в положение на истинска опасност. Не беше задължително да бъде страхливец, макар и да беше вероятно човек с неизпитани нерви. Най-накрая разбра, че беше наистина в неловко положение и имаше работа с хора, които имаха много сериозни намерения. За тях той можеше само да предполага. Мислите му наистина бяха твърде объркани за разумни разсъждения и той можеше само да следва сляпо най-силните инстинкти, които бушуваха в него. Не му мина през ум, че всичките братя биха могли да бъдат луди или, че самият той е могъл временно да загуби разсъдък си и да страда от някаква страшна мания, фактически, нищо не му се беше случило, нищо, освен че искаше да избяга и то колкото се може по-бързо. Започна една огромна промяна в чувствата му и го сломи.

Както подобаваше и без да протестира повече, той изяде хляба си и изпи кафето си, разговаряйки междувременно съвсем естествено и дружелюбно. Когато един подходящ интервал от време беше изминал, той стана на крака и обяви още веднъж, че вече трябва да си върви. Говореше много спокойно, но и много решително. Никой, ако го чуваше, не можеше да се съмнява, че няма да изпълни това, което казваше. През това време се приближаваше към вратата.

— Съжалявам — каза той, използвайки най-добрия си немски, — че нашата приятна вечер трябва да приключи, но за мен е вече време да пожелаем на всички ви „лека нощ“. — И след това, тъй като никой не каза нищо, той добави: — И ви благодарям най-искрено за вашето гостоприемство!

— Напротив! — моментално отвърна Калкман, ставайки от стола си и игнорирайки подадената му от англичанина ръка. — Ние сме тези,

които трябва да ви благодарим, и го правим с най-голямо признание и искреност!

В същия момент поне половин дузина от братята застанаха между него и вратата.

— Много мило от ваша страна, че го казвате — отвърна Харис толкова твърдо, колкото можеше да си позволи, забелязвайки това раздвижване с крайчеца на окото си, — но аз наистина не предполагах, че моето случайно посещение ви е доставило толкова голямо удоволствие! — Той направи още една крачка към вратата, но брат Шлиман прекоси бързо стаята и застана пред него. Неговата поза беше безкомпромисна. Мрачно и страшно изражение се изписа на лицето му.

— Но вие НЕ дойдохте случайно, брат Харис! — каза той така, че цялата стая да го чуе. — Ние сигурно не сме разбрали погрешно вашето присъствие тук? — Той повдигна черните си вежди.

— Не, не! — побърза да отговори англичанинът. — Аз бях, аз съм очарован, че съм тук! Казах ви какво удоволствие изпитах от това, че съм между вас! Не ме разбирайте погрешно, моля ви! — Гласът му малко потрепери, затрудняваше се при намирането на думите. Все повече и повече му беше трудно, когато трябваше да разбира ТЕХНИТЕ думи.

— Разбира се — намеси се брат Калкман със своя плътен бас, — ние не сме разбрали погрешно! Вие се завърнахте в духа на истинска и безкористна преданост! Вие отдавате себе си доброволно и ние всички го оценяваме! Вашата готовност и благородство са тези, които така изцяло спечелиха нашата почит и уважение! — Лек шепот на одобрение премина през стаята. — Това, от което ние всички се възхищаваме, от което и нашия велик учител особено ще се възхити, е цената на вашата спонтанна и доброволна...

Той употреби дума, която Харис не разбра. Той каза „Opfer“, което означаваше „жертва“. Озадаченият англичанин си заблъска главата за превода на тази дума, но търсеше напразно, защото за нищо на света не можеше да си спомни какво значеше тя. Но думата, поради цялата му неспособност да я преведе, смрази душата му. Беше лошо, много по-лошо от всичко друго, което си беше представял. Почувства се като изгубено, безпомощно създание и целия хъс за борба го напусна от този момент.

— Чудесно е да бъдеш такава безкористна... — добави Шлиман и застана до него с една отвратителна усмивка на лицето. Той бе употребил същата дума „Opfer“.

„Господи! Какво би могло да означава всичко това? Да отдаде себе си! Истински дух на преданост! Предано, безкористно, чудесно! Opfer, Opfer, Opfer!“ — мислеше Харис трескаво. Какво за бога означаваше тя, тази странна, загадъчна дума, която смрази така силно сърцето му?

Направи безстрашен опит да запази своето присъствие на духа и въздържа нервите си. Обръщайки се, той видя, че лицето на Калкман бе мъртвешки бледо. Калкман! Чак сега гостът разбра това твърде добре. „Kalkmann“ означаваше „човек от вар“. Той знаеше това, но какво значеше „Opfer“? Това беше истинският ключ на положението. Думите изтичаха от паметта му в безкраен поток — необичайни, редки думи, които той вероятно беше чувал само веднъж в живота си. „Opfer“ — дума често употребявана, напълно му убягваше. Каква невероятна подигравка бе всичко това!

Тогава Калкман, мъртво блед, с лице твърдо като желязо, изрече няколко думи, които Харис не долови и стоящите покрай стените братя веднага намалиха светлината на лампите. Стаята се затъмни. В полумрака той едва можеше да различи техните лица и движения.

— Време е! — чу той безжалостният глас на Калкман да говори точно зад него. — Среднощният час приближава! Да се приготвим! Той идва! Той идва! Брат Азмоделиус идва! — Гласът на Калкман се извисяваше до песнопение.

Смисълът на това име, по някаква необикновена причина, беше ужасен — изключително ужасен! Харис се разтрепери от глава до пети, когато го чу. Неговото произнасяне изпълваше въздуха като едва доловима гръмотевица. Незнайни сили се изправиха около него, превръщайки нормалното в ужасно и духа на смъртен страх премина през цялото му същество, довеждайки го до предела на припадъка.

АЗМОДЕЛИУС! АЗМОДЕЛИУС! Името беше отвратително. Защото той вече разбра за кого се отнасяше то и значението, което лежеше в неговите срички. В същия миг разбра и значението на онази забравена дума. Смисълът ѝ проблясна в душата му като послание на смъртта.

Помисли да направи последно безумно усилие, за да достигне вратата, но слабостта на треперещите му колена и редицата от черни фигури, които стояха помежду им, го разубедиха веднага. Би могъл да извика за помощ, но спомняйки си празнотата на огромната постройка и уединеността на разположението ѝ, той разбра че никаква помощ нямаше да дойде по този начин и замълча. Стоеше неподвижен и не правеше нищо. Но вече знаеше какво го очаква.

Двама от братята се приближиха и го хванаха нежно за ръката.

— Брат Азмоделиус ви приема — прошепнаха те. — Готов ли сте?

Тогава той събра смелост и се опита да говори:

— Но какво общо имам аз с брат Азм-Азмо...? — запъна се той, опитвайки се безуспешно да изрече неизказания поток от думи. Устните му отказваха да произнесат името. Той не можеше да го произнесе като тях! Не можеше да го произнесе въобще! Неговото чувство за безпомощност навлезе в най-острата си фаза, защото неспособността му да изговори името отново силно объркваше съзнанието му и той стана невероятно възбуден. — Дойдох тук за едно приятелско посещение — опита се да каже той с голямо усилие, но за свое голямо учудване чу гласа си да казва нещо съвсем различно и действително да употребява същата онази дума, която всички те бяха употребили. — Аз дойдох тук като доброволна „Opfer“ — чу той собствения си глас, — **И СЪМ НАПЪЛНО ГОТОВ!**

Вече беше безнадеждно обречен! Не само разсъдъка му, но и самите му мускули бяха излезли извън контрол. Той почувствува, че се намира на границата на един призрачен и демонски свят, свят в който името, което те бяха произнесли се явяваше като име на самия Сатана.

Това, което последва той чу и видя като в кошмарен сън.

— В полумрака, който скрива цялата истина, нека се приготвим да боготворим и обожаваме — напевно изрече Шлиман, който го беше последвал до началото на стаята.

— В тъмата, която предпазва лицата ни пред Черния Трон, нека да приготвим доброволната жертва! — пригласи му Калкман със своя силен бас.

Те повдигнаха лицата си, слушайки в очакване, и неприятен тътнещ звук като от преминаването на огромни снаряди изпълни

въздуха, далеко, много далеко, много заплашителен и необичаен. Стените на стаята потрепераха.

— Той идва! Той идва! Той идва! — припяха братята в хор. Тътнещият звук замря и тягостна атмосфера на мъртвешки, безкраен хлад надвисна над всичко. Тогава Калкман, мрачен и неописуемо суров, се обърна в полумрака с лице към останалите.

— Азмоделиус, нашият Старши Брат е близо до нас! — извика той с глас, който макар и да потреперваше, все още беше твърд като желязо. — Азмоделиус е близо! Пригответе се!

След това последва пауза, в която никой не помръдна или проговори. Един висок брат се приближи до англичанина, но Калкман вдигна ръката си.

— Нека очите останат незакрити — каза той, — в чест на това толкова доброволно отдаване! — И за свой ужас Харис едва сега разбра, че ръцете му бяха вече привързани към тялото.

Братът отново се оттегли в мълчание и в паузата, която последва всичките фигури около него паднаха на колене. Както се снижаваха с приглушени от преклонение и страхопочитание гласове, те викаха тихо, гнусно, отблъскващо името на Създанието, което очакваха да се появи всеки момент.

Тогава, в дъното на стаята, където му се беше сторило, че прозорците са изчезнали и той вижда звездите, далеч на фона на нощното небе, величествени и страшни изплуваха очертанията на човек. Някакво мрачно величие го обгръщаше и затова той приличаше на бронирана статуя — огромна, импозантна, ужасяваща в своето далечно великолепие. В същото време лицето беше духовно силно и така гордо, така аскетично тъжно, че Харис почувства, както гледаше, че очите му не можеха да издържат такава гледка, и че в следващия момент силата на зрението му ще му изневери и ще премине в небитието.

След това стаята се изпълни и разтrese от звуци. Харис съвсем ясно разбра, че това бяха заглъхващите гласове на другите, предшествали го в дълги редици в течение на много години. Първо се чу ясен, остър вик като на човек в последно издихание, споменавайки името на преклонението пред тъмното Създание, което се радваше да го чуе. Викове на удушениите, късото, затруднено дишане на насилствено задушениите и гъргоренето на стегнатото в примка гърло,

всичко това отекуваше между стените — същите стени, между които той беше пленник подготвян за жертвоприношението. Виковете идваха не само от разкъсаните тела, о много по-лошо, от смазани, прекършени души. И както този грозен припев се засилваше и отслабваше, се появиха и лицата на изгубените, клетки създания, на които те принадлежаха. На фона на завесата от сива светлина Харис виждаше как във въздуха покрай него плува една съвкупност от бледи и жалки човешки лица, които като че ли го викаха и му говореха неразбрано, сякаш той вече беше един от тях.

Бавно, когато гласовете притихнаха и бледоликата компания отплува, от небето се спусна онази гигантска сива форма и приближи стаята, в която бяха поклонниците и техният пленник. Ръце се вдигаха и сваляха в тъмнината и той се почувствува облечен в дрехи различни от неговите. Леден обръч сякаш стягаше главата му, докато около кръста, притискайки завързаните му ръце, той чувства силно затегнат пояс. Накрая, по самото му гърло премина меко копринено докосване, което макар и да нямаше силно осветление и огледало пред лицето му, той разбра, че е въжето на жертвоприношението — и на смъртта.

В този момент братята, все още проснати на пода, започнаха отново своето скръбно, но страстно песнопение и тогава се случи нещо странно. Защото, очевидно без да се движи или променя положението си, огромната фигура внезапно се беше отзовала в стаята, почти до него и изпълваше пространството като изключваше всичко останало.

Той беше вече отвъд всички обикновени усещания за страх. Само едно сиво, монотонно чувство като за смърт, смърт на душата, се пробуди в сърцето му. Мислите му бавно го напущаха. Краят беше близо и той знаеше това. Отвратително пеещите гласове достигаха до него като вълни.

— Ние се прекланяме! Ние обожаваме! Ние отдаваме!

Звуците изпълваха ушите му и блъскаха почти безсмислено по мозъка му. Тогава величественото сиво лице се обърна бавно надолу към него и цялата му душа се разкри сякаш беше погълната от морето на онези изтерзани страдалчески очи. В същия миг дузина ръце го принудиха да падне на колене и във въздуха пред себе си той видя

вдигнатата високо ръка на Калкман и усети, че стягането около врата му ставаше по-силно.

Точно в този момент, когато той беше оставил всякакви надежди, а за помощ от боговете или хората не можеше да става и дума, се случи нещо странно. Пред неговия чезнец и ужасен поглед, без никаква явна причина, напълно неканено и необяснимо, се появи лицето на онзи, другия човек от масата за вечеря в странноприемницата до гарата. И видът, дори и мислен, на това силно, благодетелно, енергично английско лице, внезапно го вдъхнови с нова смелост. Този силен образ, той вече разбра, бе образ на проста доброта, каквато може да е била видяна от древните хора по бреговете на Галилея. Лице, което би могло да завладее и дяволите от отвъдния свят.

В своето отчаяние и самотност, Харис го беше призовал и го бе повикал с думи, изказани със сигурност и убеденост. Гласът му успя да прозвучи по някакъв начин в този върховен миг, макар че думите, които тогава употреби, били те на немски или английски, той никога не можеше да си спомни. Техният ефект, независимо от това, бе моментален. Братята разбраха и онази мрачна сива фигура на злото също разбра.

За един миг объркването беше страхотно. Чу се силен разрушителен звук. Сякаш цялата земя трепереше. Но всичко, което Харис си спомни след това, бяха онези гласове, които се извисиха около него в шума на ужасна суматоха.

— Един могъщ човек е сред нас! Човек на Бога!

Силният звук — свистенето в пространството на огромни снаряди се повтори и той се струполи на пода в безсъзнание. Цялата сцена беше изчезнала, изчезнала като пушек над селския покрив, когато духне вятър. До Харис беше седнала крехка, изящна, не германска фигура — фигурата на непознатия от странноприемницата, човекът, който имаше „силно изразителни очи“.

Когато Харис дойде на себе си почувства студ. Лежеше под открито небе и хладният въздух от полето и гората галеше лицето му. Той се надигна и погледна наоколо. Споменът от последната ужасна сцена беше все още в съзнанието му, но от нея не беше останала и следа. Нито стени, нито тавани го обграждаха. Той вече не беше въобще в някаква стая. Нямаше лампи с намален пламък, нямаше дим от пури, нито черните форми на мрачните поклонници, нито огромната

сива фигура надвиснала отвъд прозорците. Намираше се на открито и лежеше върху купчина тухли и хоросан с напоени от росата дрехи и ярко светещите звезди над главата. Той лежеше разбит и потресен в сред натрупаните отломки на разрушена постройка. Изправи се и се огледа. Там, в мъгливата далечина лежеше заобикалящата мястото гора и съвсем близо до него се извисяваха контурите на селските постройки. Но под краката му, без съмнение, нямаше нищо освен неравните купчини от камъни, които подсказваха за отдавна превърнала се в пепел сграда. Тогава той видя, че камъните бяха почернели и онези огромни дървени греди полуизгорели, полуизгнили, се открояваха сред общия безпорядък. Значи той стоеше сред развалините на една изгоряла и разрушена постройка и дивоизрастналите храсти и коприва доказваха в заключение, че тя е лежала така от дълги години.

Луната беше вече залязла зад гората, но звездите, които обсипваха небосклона хвърляха достатъчно светлина, която му позволяваше да се увери във всичко, което виждаше. Харис — търговецът на коприва — стоеше сред тези разбити, обгорени камъни и трепереше. Внезапно осъзна, че от тъмнината беше излязла човешка фигура и сега тя стоеше до него. Взирайки се, той помисли, че разпознава лицето на странника от странноприемницата до гарата.

— Истински ли СТЕ? — попита той с глас, който трудно разпозна като свой.

— Повече от истински, аз съм приятел! — отвърна странникът. — Аз ви последвах до тук от странноприемницата.

Харис се изправи и гледа няколко минути без да добави нищо. Зъбите му тракаха. И най-малкият звук го стряскаше, но простите думи изказани на неговият собствен език и тонът, с който те бяха произнесени, го успокоиха невъобразимо.

— Вие също сте англичанин, слава Богу! — каза търговецът несвързано. — Тези германски дяволи... — Той прекъсна и постави ръка на очите си. — Но какво стана с всички тях? И стаята, и... и... — Ръката се спусна към гърлото му и нервно премина по врата му. Последва дълга въздишка на облекчение. — Всичко ли беше сън? Всичко? — попита разсеяно той.

Огледа се уплашено и непознатият се приближи към него, хвана ръката му.

— Елате! — каза той успокояващо, но със заповедническа нотка в гласа си. — Ще се махнем от тук! Главният път и дори горите ще бъдат повече по вкуса ви, защото ние сега стоим на едно от най-посещаваните, едно от най-ужасно посещаваните места от духове в целия свят.

Той поведе своя нерешително крачещ спътник през разбитата зидария, докато двамата достигнаха пътеката. Копривата жулеше ръцете им и Харис опипваше пътя си като човек, който сънува. Преминавайки разкривената желязна ограда, те достигнаха до пътеката и от там се отправиха към пътя, проблясващ в бяло през нощта. Вече в безопасност, извън развалините, Харис се съвзе и се обърна, за да погледне назад.

— Но как е възможно? — Възкликна той, но гласът му още трепереше. — Как е възможно? Когато аз дойдох тук, видях постройката на лунна светлина. Те отвориха вратата. Видях фигурите, чух гласовете и докоснах, да, докоснах самите им ръце. Видях техните проклети зловни лица, видях ги по-ясно, отколкото виждам вас сега. — Той бе дълбоко озадачен. Обаянието беше още изписано в очите му с известна степен на реалност, по-силна дори от реалността на нормалния живот. — Така силно ли съм се заблудил?

Тогава пак думите на странника достигнаха до него.

— Посещавано от духове? — и го гледаше сурово. — Посещавано от духове ли казахте? — Харис беше спрял на просеката и се вглеждаше в тъмнината, където постройката на старото училище се беше появила за първи път пред очите му. Но непознатият го накара да продължи бързо напред.

— Ще говорим по-безопасно по-нататък — каза той. — Аз ви последвах от странноприемницата в момента, когато разбрах къде отивате. Когато ви намерих беше единадесет часа...

— Единадесет часа — каза Харис, спомняйки си с потреперване.

— ... видях ви да падате. Наблюдавах ви, докато сам дойдохте в съзнание и сега, сега аз съм тук, за да ви заведа безопасно обратно до странноприемницата. Аз развалих магията, обаянието...

— Дълга ви твърде много, господине — прекъсна го отново Харис, започвайки да разбира добротата на странника, — но аз въобще нищо не разбирам! Чувствувам се изумен и потресен! — Зъбите му тракаха и тялото му се тресеше силно. Разбра, че се държеше за рамото

на другия. По този начин те преминаха отвъд обезлюденото и рушащо се село. Хванаха главния път, който водеше до странноприемницата и минаваше през гората.

— Онази училищна постройка е отдавна в развалини — каза мъжът до Харис. — Тя е изгорена до основи по заповед на старейшините от общността поне преди десет години. От тогава и селото е необитавано. Но мисленият образ за някои ужасни събития, които се случили под този покрив в миналото, още продължавал да живее. И „празните фигури“ на главните участници все още извършвали отвратителните и ужасни деяния, които довели до неговото окончателно разрушаване и обезлюдяването на цялата колония. Те били поклонници на дявола!

Харис слушаше с капки пот на челото в прохладната нощ.

— Вашият груб разговор със свещеника на вечеря, бе това, което ме насочи по следата на това забележително събитие — чу търговецът спокойния глас на мъжа до него в тъмнината. — И от него аз научих, след като излязохте, историята за дяволопоклонничеството, което се било тайно установило в сърцето на тази скромна и благочестива общност.

— Преклонение пред дявола! Тук...? — заекна Харис вцепенен.

— Да, тук! Провеждано тайно в продължение на години от една група братя, преди необяснимите изчезвания на хора в околността да доведат до неговото разкриване. Та къде биха могли те да намерят по-безопасно място за своите злодеяния от това тук, в това свято място — под прикритието на самата сянка на светостта и праведно съществуване?

— Ужасно, ужасно! — прошепна търговецът на коприна. — И като ви кажа с какви думи се обръщаха към мен...

— Знам всичко — спокойно отговори странникът. — Аз чух и видях всичко. Първоначално планът ми беше да изчакам до края и тогава да взема мерки за тяхното унищожаване, но в интерес на вашата лична безопасност, аз разкрих присъствието си преди приключването да достигне...

— Моята безопасност! Значи опасността беше истинска. Те бяха живи и... — Говорът му изневери. Той се спря на пътя и се обърна към своя придружител като едва различаваше блясъка на неговите очи в тъмнината.

— Това беше сбирше на „празните фигури“, на зли хора, духовно развити, но зли, търсеци след смъртта на тялото да продължат своето гнусно и неестествено съществуване. И ако бяха постигнали целта си, вие на свой ред, след смъртта на тялото ви, щяхте да преминете под тяхна власт и да помагате за изпълнението на техните грозни намерения.

Харис не отговори. Той се мъчеше да концентрира мислите си върху приятните и обикновени неща от живота. Дори си помисли за коприна и Сейнт Пол. Припомни си лицата на своите партньори в бизнеса.

— Тъй като вие дойдохте изцяло подготвен, за да бъдете уловен — чу той гласът на другия от разстояние, — вашето силно интроспективно настроение пресъздаде миналото така живо, така силно, че вие веднага попаднахте във връзка с всички сили от онези дни, които по случайност още влачеха своето съществуване. И те ви пометоха целия, без съпротива.

Харис стисна по-силно рамото на странника като чу това. В момента имаше място само за една емоция. Не му се стори странно, че този непознат познаваше така дълбоко неговото състояние на духа.

— За съжаление само лошите чувства оставят своя отпечатък върху заобикалящите ни места и предмети — добави другият. — Само нечестивите страсти на човешките сърца изглеждат достатъчно силни, за да оставят картини, които се съхраняват, добрите са винаги твърде равнодушни.

Странникът въздъхна както говореше. Но Харис, изтощен и разбит до основи, крачеше до него и едва го слушаше. Той се движеше все още като в сън. Всичко беше много прекрасно за него: това прибиране под звездите в ранните часове на октомврийското утро, затихналата гора около него, леката мъгла, издигаща се тук-там над малките полянки и звукът на вода от стотици малки невидими потоци, запълващ паузите на разговора. В последствие той винаги си спомняше за това, като за нещо вълшебно и невъзможно, нещо, което бе изглеждало твърде красиво, особено красиво, за да е било съвсем истинско. И, въпреки че тогава той чу и разбра само една четвърт от онова, което каза непознатия, Харис си спомни за всичко случило се после. То остана с него до края на живота му и винаги с едно особено,

обладаващо чувство за нереалност, сякаш бе изживял чудесен сън, от който можеше да си спомни само кратки и отбрани откъси.

Ужасът от предишното премеждие беше успешно разсеян. Когато стигнаха до странноприемницата до гарата, беше около три часа сутринта. Харис стисна ръката на странника с благодарност, срещайки погледа на онези светли, пронизателни очи с отворено сърце. После се качи в стаята си.

Харис — търговецът на коприна — спа по-добре, отколкото можеше да се очаква и то така дълбоко, че се събуди късно през деня. Когато слезе долу и научи, че непознатия вече си е заминал, той разбра с голямо съжаление, че нито един път не беше помислил да го попита за името му.

— Да, той се записа в книгата за посетители — каза момичето в отговор на въпроса му.

Харис обърна пожълтелите страници и там намери последното записване с един много фин и оригинален почерк:

„Джон Сайлънс, Лондон.“

Издание:

Малко нощно четиво 2: Кармила
Библиотека „Малко нощно четиво“
Художник: Валентин Караянчев
Издателство „Абагар“, Варна, 1992

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.